

HOKKEN IN DE DUINEN: MEDEWERKING GEVRAAGD

Chiel Noordeloos¹, Menno Boomsluiter², Calijn Plate³, Arco van Strien³

¹ Solingenstraat 12, 2804 XT Gouda ² T. v. Lohuizenstraat 34, 8172 XL Vaassen

³ Centraal Bureau voor de Statistiek, Postbus 24500, 2490 HA Den Haag

Zoals we al hebben aangekondigd in de Nieuwsbrief van afgelopen jaar (Noordeloos, Boomsluiter & Plate, 2013) en tijdens de presentatie van het Meetnet op de nieuwjaarsdag 2014, wordt het Meetnet in de komende jaren uitgebreid met de zogenaamde typische soorten uit de habitatrichtlijn (HR). Bij soorten van de HR denkt menig een aan soorten van bijlage II of IV van de HR, zoals Noordse woelmuis, groenknolorchis of zeggekorfslak. Maar hier gaat het om een andere groep. Behalve bepaalde soorten zijn ook bepaalde habitattypen Europees beschermd. Daarover moet worden gerapporteerd aan de EU. Een onderdeel van de rapportage betreft 'structuur en functie' van elk habitatype, en daar weer een onderdeel van zijn typische soorten. Daarom wordt onderzocht of typische soorten dreigen uit te sterven en dat houdt in dat hun Rode-Lijststatus op de voet moet worden gevolgd. Voor dit doel wordt een nieuw programma opgesteld om de eventuele veranderingen in de Rode-lijststatus (voor- of achteruitgang) te kunnen vaststellen van deze soorten, in verband met de beoordeling van de staat van instandhouding van habitattypen, zowel binnen als buiten de Natura 2000 gebieden. Zoals we al in de Nieuwsbrief van 2013 hebben aangegeven, omvat de lijst 18 soorten uit 4 verschillende habitattypen: de kustduinen, in het bijzonder de zeereep, droge zandbossen, moerassen en venen, en oude jeneverbesstruwelen. Voor drie van de habitattypen zal een apart monitoringprogramma worden opgezet; de soorten uit droge zandbossen worden in het bestaande meetnet opgenomen.

Dit jaar willen we gaan beginnen met het opzetten van een monitoring van de typische soorten van de habitatrichtlijn die voorkomen in de zeereep: een betrekkelijk kleine groep van soorten met een vaak heel specifieke habitatvoorkeur. Vijf van de zes soorten komen voor in de zogenaamde witte duinen (zeereep), waar het stuivende zand deels door Helm en andere grassen wordt vastgehouden. De zesde (Zeeduinchampignon) komt voor in de grijze duinen, die, iets meer landinwaarts, voorna-

Figuur 1. De zeereep bij Noordwijk. (Foto: Chiel Noordeloos)

melijk bestaan uit graslanden, waarbij het zand is vastgelegd en niet meer stuift. Beide biotopen hebben een zeer karakteristieke paddenstoelenflora, die naast de geselecteerde soorten ook een reeks andere interessante soorten omvat, die grotendeels ook goed in het veld kunnen worden gedetermineerd (Tabel 1). Zie ook Ozinga et al. (2013).

In overleg met het CBS, dat de statistische verwerking van de gegevens voor zijn rekening neemt, is een plan van aanpak gemaakt. Dit plan staat of valt met de medewerking van vrijwilligers die in het veld voor ons de waarnemingen willen doen. Omdat het hier soorten betreft die een heel andere habitatvoorkeur hebben dan de soorten uit de zandbossen, kunnen we niet het model van het meetnet gebruiken, en hebben we in overleg met het CBS voor een heel andere aanpak gekozen. Er zal gewerkt worden met inventarisaties van kilometerhokken, vergelijkbaar met de manier waarop Floron dat doet met hogere planten (<http://www.floron.nl/Meedoen/Het-Nieuwe-Strepen>). In plaats van een sterk gestandaardiseerde meetmethode, zoals in het Meetnet paddenstoelen in bossen, is de idee om de meetmethode minder strak

Witte Duinen	Grijze duinen
<i>Typische soorten</i>	<i>Typische soort</i>
Helmharpoenzwam	Zeeduinchampignon
Duinveldridder	
Zandtulpje	<i>Voorbeelden van begeleidende soorten:</i>
Duinstinkzwam	Melige bovist
Duinfranjehoed	Duinmostrechterswam
	Zwartwordende zalmplaat
<i>Voorbeelden van begeleidende soorten:</i>	Grote kop-op-schotel
Duinbreeksteeltje	Duinwasplaat
Helminktzwam	Zandparasolzwam
Grauwe trechtersatijnzwam	Melige stuifzwam
Zandparasolzwam	Duinmostrechttertje
Helmstromakelkje	Gesteelde stuifbal
Duinmatkopje	Ruwstelige stuifbal
Helmstropharia	Donkerstelige stuifbal
Gelatineschelpje	Groene mycena
Piekhaarzwammetje	Zandkaalkopje
Duinvaalhoed	Piekhaarzwammetje
Zeerusruitertje	
Mestnestzwammetje	

Tabel 1. *Typische soorten en voorbeelden van potentiële begeleidende soorten uit de kust-duinen.*

Figuur 2. De grijze duinen bij Noordwijk. (Foto Chiel Noordoos).

voor te schrijven om het voor de deelnemers gemakkelijker te maken om mee te doen. Minder strak standaardiseren heeft natuurlijk als risico dat wanneer er beter of slechter wordt gezocht in de loop der jaren, er kunstmatige trends kunnen ontstaan. Maar dat risico is te minimaliseren

als we informatie over de trefkansen bijhouden. Voor trefkansen hebben we enkele herhaalde metingen nodig (net zoals bij het nieuwe strepen van FLORON). Per jaar zullen de geselecteerde km-hokken daarom tweemaal moeten worden bezocht in het hoofdseizoen voor de betrokken soorten (oktober/november, Fig. 3), waarbij het belangrijk is om, naast de geselecteerde soorten, ook een aantal begeleidende soorten te registreren. Op die manier komen alle bezoeken in de database terecht, in plaats van alleen bezoeken waarbij de typische soorten zijn gevonden en dat is voor trefkansen essentieel.

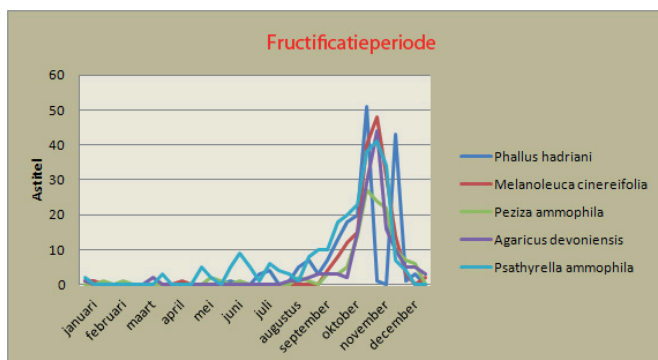
Tabel 1 geeft een overzichtje van soorten die mogelijk kunnen worden aangetroffen en die we graag willen meenemen in het project.

Wat vragen we van de vrijwilligers?

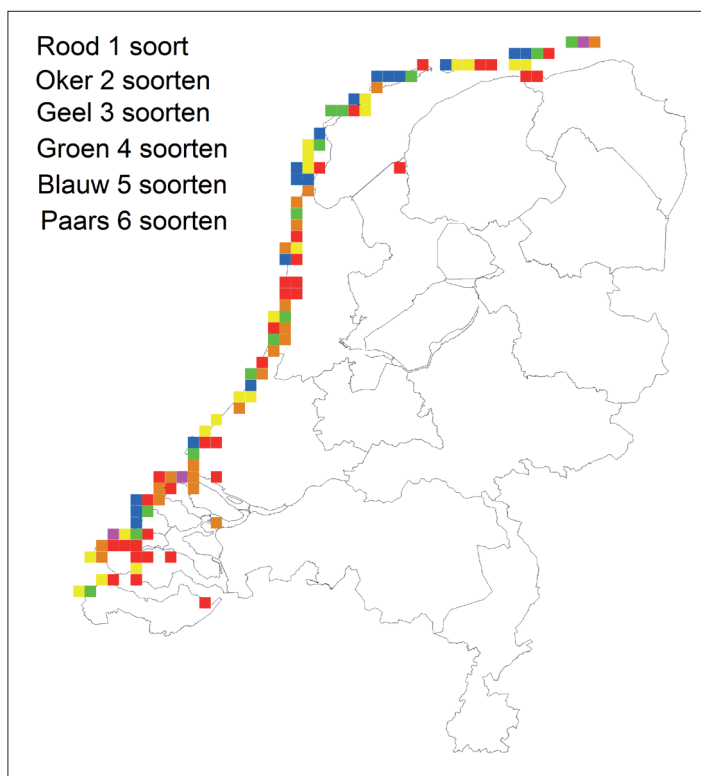
1) De bereidheid om 1 of meer atlashokken te adopteren, waarbinnen 1 of meerdere km-hokken tweemaal per jaar worden onderzocht. Per km-hok noteer je de gevonden soorten (typische soorten en waar mogelijk zoveel mogelijk begeleidende soorten), met een grove

indicatie van de aantallen. Het zal niet nodig zijn om alle vruchtlichamen te tellen. Wel hopen we dat veel waarnemers ook de GPS coördinaten noteren.

2) De gevonden soorten en

Figuur 3. De periode van het jaar waarin de paddenstoelen van de zeereepsoorten te vinden zijn (fructificatieperiode).

Figuur 4. Verspreiding van de 6 habitatrictlijn-soorten uit de kustduinen.

aantallen moeten worden ingevoerd in een speciaal daarvoor ontworpen invoer-programma.

In principe is dit dus veel minder arbeidsintensief dan het tellen van vruchtlichamen voor het meetnet.

Om welke km-hokken gaat het?

Figuur 4 geeft de potentiële verspreiding van de betrokken soorten weer, gebaseerd op de meldingen in het karteringsbestand vanaf 1975. De kleur van het atlasblok is een maat voor het aantal soorten dat er binnen deze

periode zijn aangetroffen. In grote lijnen geeft dit kaartje de verspreiding weer van algemene soorten, zoals bijvoorbeeld de Duinfranjehoed, en het omvat het hele kustduinenareaal van Zeeuws Vlaanderen tot Rottumeroog. Het gaat dus om een honderdtal atlasblokken ('uurhokken'). Ons streven is om binnen deze atlashokken tenminste een redelijk aantal uurhokken te laten inventariseren. Voor een aantal van deze regio's kennen we actieve mycologen en mycologische werkgroepen waar we een beroep op zullen doen, ander regio's, in het bijzonder de Waddeneilanden, zullen door hun geïsoleerde ligging en lage bezetting van paddenstoelenliefhebbers wat meer moeite vergen.

Hoe kunt u zich aanmelden?

Een mailtje naar Menno Boomsluiters volstaat om u aan te melden (nem@paddenstoelenkartering.nl). U kunt daar ook uw voorkeur kenbaar maken, als u al een of meer hokken op het oog heeft. In de toekomst is het hopelijk ook mogelijk om via internet een hok te selecteren. Daarover zal in de loop van dit jaar meer informatie beschikbaar komen.

Literatuur

- Noordeloos, M. E., Boomsluiters, M. & Plate, C. 2013. Nieuwsbrief Paddenstoelenmeetnet 14. Coolia 56 (4): 161–174.
- Ozinga, W., Arnolds, E., Keizer, P.-J. & Kuyper, Th. 2013. Paddenstoelen in het natuurbeheer. OBS preadvies paddenstoelen. 2 Dln. Gezamenlijke uitgave Paddenstoelenstichting, NMV, Alterra, Wageningen Universiteit, Ministerie van EZ en Bosschap.

